

תנועת המזרי הערבי

כה כעור

מול תופעה זו עמדה הצמרת הישראלית כפה פעור, תרתי משמע.

מכיוון שצמרת זו (על שני חלקיה) אינה מסוגלת להודות בעובדות החיים הפשוטות — שקיים עם פלסטיני, ושהוא מגיב כמו כל עם אחר בנסיבות כאלה — היא נאלצת לחזור על מליצות מגוחכות. גם ראשי צה"ל נאלצו להפיע בתיקשות ולהשמיע דברים המעליבים גם את השכל של ילדי בית-ספר.

דובר על "מסיתים", דובר על "גל חולף", דובר על "מיעוט קטן" — כאילו משהו בפעם הנוסטוריה שהרוב יוצא להפגנות. גם המשתתפים בפועל במעשי תנועת המזרי העברי היו "מיעוט קטן" ביישוב.

דובר על "טרור". רכבות המפגנים הפכו "טרוריסטים". פעו"לות ימרי שהקיפו הרבה רכבות, ושכללו שביתות-מיסחר וטואר ליות, נקראו "התפרעויות". על הצבא הוטל "להחזיר את הסדר על כנו". נאמר בכוח כי המסיתים "מוציאים נשים וילדים לרחוב" — טענה שנשמעה בשעתו בידי השילטון הכריטי נגד היישוב, שסיכן בספינות-המעפילים "נשים וילדים".

מילה אחת שלטה בכל: "להרגיע". זהו תירגום עברי למילת "מפתח של כל שילטון קולוניאלי. הגנרלים הקולוניאליים הצרי פתיים כאלג'ריה דירתו השכם והערב על "פאסיפיקסיון", ואותה המילה שימשה את הכריטים בכל מושבותיהם.

אמא מרגיעה את ילדה בשרי-ערש. אין היא יורה בו.

זהו מילה מסוכנת, מפני שאינה באה רק להסוות כל מעשה תועבה אפשרי, כגון רצח ילדים בחצרות, אלא גם מפני שהיא יוצרת אשליה מסוכנת, כאילו ניתן בכלל "להרגיע" עם המוחזק בתנאי השפלה יומיומית, ללא שמץ של זכויות-אדם וזכויות לאומיות.

לשיא הגיעה הטראגדי-קומדיה בוויכוח על המילה "מרי". המצב העובדתי היה ברור לגמרי לכל מי שלא עצם את עיניו בחזקה. מחיקת המילה לא יכלה להביא למחיקת העובדות.

הדיבורים על "גל חולף" מזכירים גם הם מיסטרס קולר ניאליים נשכחים. מובן שכל מערכה של מרי לאומי יש עליות וירידות. תקופות של פעילות מוגברת, בעיקבות אירועים משל-הבים, מתחלפות עם תקופות של חוסר-פעילות למראית-עין, כאשר מתחת לפני השטח מתבשלים התנאים להתפרצות הבאה. ברור כי העקומה היא בכו של עליה, מכיוון שכל הגורמים מובילים להחרפה בלתי-נמנעת: חוסר-הפיתרון, החמרת מעשיו של שילטון-הדיכוי, הגידול הדמוגרפי של הציבור הפלסטיני בגדה וברצועת-עזה, ההתייחסות הגוברת מדרכיי-שלום ומן הציבור היהודי.

בעיני פלסטיני, מופלגת-העבודה היא ביום חלק בלתי-נפרד משילטון-הדיכוי ואף החלק הגרוע שבו. שרי-ביטחון הפך סמל הדיכוי.

איש מן הפלסטינים אינו יכול להתעלם מן העובדה ש"תנועת השלום הישראלית" נשארה אדישה, כאשר נהרגו ילדים ומבוגרים פלסטיניים מדי יום. תנועה זו, שבעבר נתלו בה תיקוות כה רבות, לא הוציאה השבוע המונים לרחובות, לא זעקה מעל כל הבימות, לא יצאה מגדרה מרוב זעם וכיבה. מכיוון שבראש מערכת הדיכוי עמד איש מופלגת-העבודה, יצחק רבין, ולא אריאל שרון, היא מילאה את פיה מים. גם זה תרם את תרומתו להגברת הייאוש והמרי.

על קרני הדילמה

פני צה"ל והדרג המדיני עמדה השבוע ברירה קלאסית. הם יישבו "על הקרניים של דילמה".

כדי "להרגיע את הרוחות" ולהחזיר את הסדר על כנו", היה צורך להפסיק את הטל. מושמת: לתת לחיילים ול"דרושים" פקודה חד-משמעית להפסיק לירות.

במיקרה כזה היה צורך לצמצם את החיכוך. משי מע: להפסיק את הפיורים במחנות-הפליטים הצפרי פים, להימנע מפעולות פרובוקטיביות, לנתק מגע במקומות-התורפה.

סביר להניח שאחרי כמה זמן של ניתוק-מגע כזה, היה המתח פג לוקומה, עד לפעם הבאה.

אולם מדיניות כזאת היתה נראית כנסיגה. היא היתה פוגעת במאצו הישראלי, ומשאירה את המחנות בידי אש"ף.

אין ספק שמשטה ריגן היה נוהג כך. גם אריאל שרון, למרות הדיבורים המשלהבים, ניגן כך בגל קודם של הרג והפגנות.

אולם יתכן כי השילטון הנוכחי אינו מסוגל לכך. שני מרכיביו מתחרים ביניהם בהשמעת דיכוי-הרוב אוייליים. שימעון פרס יצחק רבין מטיילים בעולם, כאשר השטחים בוערים והדם זורם בחוצות. הצבא נראה אוכזר עצות, שבו בידי המאצו-אויים של עצמו.

תנועת המרי הערבי היא ג'ין שיצא מן הבקבוק. מכאן והלאה יכול המצב רק להידרדר, עוד ועוד, בהגיון פנימי אכזרי, גם אם יקשה הרבר גלויים-גלויים.

לשום מרי לאומי אין "פתרון צבאי". יש לו רק פיתרון מדיני. זהו לקח ההיסטוריה.

אינסטינקטים נורמליים, מרגישים חובה להקים מיתרסים, להבכיר צמיגים, להתעמת עם סיור של צה"ל או "דרושים" (כפי שנקרא מישמרה-הגבול כפי הציבור הפלסטיני), להשליך את נפשם מנגד. כך הובילה כל תקרית אל התקרית הבאה.

חלק מן הציבור הישראלי הודיעו השבוע כאשר קרא את התיאורים על השתוללות החיילים ואנשי מג"ב במחנה בלאטה, שם פרצו לבתים, הרסו ושברו, היכו והתעללו בלי אבחנה. אולם בעיני הפלסטינים, לא היה בכך שום-דבר חדש. הם רגילים לכך, כשם שהם רגילים להשפלה היומיומית ליד המחסומים וברחובות הערים והכפרים, למכות ולקללות, לכיווי כבוד-האדם על כל צעד ושעל.

זהו חלק מן המצב. בין השאר זהו חלק מן הסוגיה הקרוייה כאחרונה "רמת המישראל בצה"ל". התפרעות, המתחילה בשטחים הכבושים, עוברת בהכרח גם למחנות-צה"ל בישראל עצמה.

בית ברובע המוסלמי

תכן שהמאורעות לא היו מגיעים למדרים של מרי כללי, כשני השטחים הכבושים כאחד, אלמלא הצטרפה ההשתלשלות הספונטאנית לתהליכים עמוקים יותר.

הציבור בשטחים הכבושים חש כי נערבת עליו הסתערות כללית של השילטון, על כל חלקיו ועל כל מיפלגותיו.

שרי-ביטחון יצחק רבין, איש המערך, מגרש בסיטונות, הורס בתים, שולח מנהיגים למעצר מינהלי ומפעיל מדיניות שגם

למי זה כואב יותר?

אריאל שרון לא העז להפעילה. שרי-הארגון משה שחל, גם הוא אישיה-מערך, הסתער בשיטות צנאיות על החברה הכלכלית הגדולה יותר של הציבור הפלסטיני, חברת-ההשכל הירושלמית. אריאל שרון התחיל בלב הרובע המוסלמי בעיר העתיקה. המני הגיות הלאומית המתונה נכלאו או גורשו. ההחלטה לקבל את גרול המטיפים נגד האלימות, מובארכ עווד, שיכנעה את האוי כלוסיה סופית שאין עוד דרך מלבד האלימות.

מבחינת הציבור הפלסטיני, נחסמו סופית כל הרכים המובילות לפיתרון ברכיי-שלום, בטוח קצר או ארוך. הוועידה הבינלאומית ירדה מן הפרק. הדיבורים על "פיתרון ירדני" התגלו כעוצר-פרח. לא נותר אלא העימות הישיר.

כל ציבור בעולם היה נגרר במצב כזה למרי — והציבור הפלסטיני הוא ציבור תוסס, פעיל וחרור תחושה לאומית.

ההודעות הישראליות הרשמיות טענו כי הפקודה "להתפרעויות" באה מפי יאסר ערפאת והנהגת אש"ף. גם הודעות אלה יוצרות ברירה:

אם הן נכונות, הרי זה מוכיח שיש להנהגת אש"ף שליטה גמורה בציבור הפלסטיני בגדה וברצועה, על כל חלקיו, החל בראשי הסוחרים וכלה באחרון הנעדרות.

או שאינן נכונות, ואז חוגג גם כן הכיבוש הרשמי. האמת היא שאש"ף לא יום דבר, אולם אחרי שמעי רבת-המרי המקומית צברה תנופה, נוצר אוטונומיות היוזן חוזר.

האוכלוסיה כולה רואה באש"ף את מנהיגה, ואילו אש"ף נעזר באוכלוסיה המקומית כדי לנהל את המאבק המדיני וההסכרתי. זוהי תמונה רגילה של מרי לאומי.

אם להאמין להודעות הרשמיות, הרי קם לעם הפלסטיני דור של גיבורים, המאפיל אף על תנועת-המרי-העברי בשנות ה-40.

לפי תיאורים רשמיים אלה, אין הצעירים והצעירות הערביים מסתפקים בירוי אבנים מרוחק, הם עולים שוב ושוב על חיילי צה"ל ומסכנים את חייהם מקרוב — אף שחיילים אלה ממושים מכפירגל עד קודקוד, ואילו בידי הצעירים הפלסטיניים אין נשק חם כלל.

מול גבורה זו של צעירים וצעירות, נערים ונערות, ולעיתים גם של ילדים וילדות, אין לחיילים ברירה, והם "נאלצים לירות".

לפי תיאורים רשמיים אלה, הצעירים הבלתי-חמושים, העולים על חיילי צה"ל, אינם נסוגים גם כאשר יורים בהם זרימוני גאד ממימי, כאשר יורים מעל לראשם, כאשר יורים ברגליהם. הם להרוג בהם. ולא במיקרה חריג אחד, אלא שוב ושוב, יום אחרי יום. אומץ-לב בלתי-רגיל זה של הצעירים נדבק גם בקשישים, וגם הם מסתערים ומסכנים את חייהם של חיילי צה"ל מישמרה-הגבול הקשוחים. וכך נהרגים ונפצעים לא רק צעירים וצעירות בני 15, ולא רק ילדים וילדות בני 11, אלא גם קשישים וקשישות בני 60.

וגם הדרג הזה אינו מרתיע. אחרי תיטרס הרוגים ערביים ועשרות רבות של פצועים ממשכיים הפלסטינים, ומסכנים מדי יום את חיילי צה"ל ומג"ב, באבנים ובבקבוקי-תבערה, וגם בידיים חשופות, והחיילים נאלצים לירות, לירות, לירות.

זהו התיאור של ההודעות הרשמיות, והוא נראה כאילו הוכתב על-ידי תועמלן של אש"ף. אולם מכיוון שההודעות מנוסחות בידי צה"ל, וזכות בניכוי מוחלט של אלופים ושרים, אין אלא שתי אפשרויות:

או שההודעות הן נכונות, ואז אין מנוס מן המסקנה שקם לעם הפלסטיני בשטחים הכבושים דור עזרתי מאוייב-ממורו, ששום כוח בעולם לא יוכל לשי ריט בו לאורך ימים, או שההודעות האלה הן שיקף ליות, ומה שנערך בשטחים הכבושים אינו אלא טבח מתמשך בהסות השילטון.

קשה לדעת איזו משתי האפשרויות גרועה יותר. שתיהן כאחת מבשרות רעות.

להחיר את הרצועה

התקוממות בשטחים הכבושים יש שני מניעים: אחד ספונטאני ואחד קבוע.

המניע הספונטאני, שהעניק לאירועי השבוע את חריפותם שמיודרת, הוא הזעם הלוחט של האוכלוסיה על מיקרי-ההרג. יתכן שראשית הגל כהרג הנערה הערבית ברצועת-עזה. לפי התיאור הרשמי, נקטלה הנערה בידי מתנחל יהודי, מורה-תיכון, שדרף אחריה וירה בגבה — מעשה שפל במיוחד שהיה בו, באופן טיבעי לגמרי, כדי לגרום להתפוצצות של רגשות בכל ציבור.

קל להעלות על הדעת מה היה קורה בשעתו ביישוב העברי, אילו היה אורח בריטי רודף אחרי תלמידת-בית-ספר יהודית, והיה יורה בגבה.

הציבור הישראלי לא נרעש במיוחד מהרג התלמידה. לעומת זאת נרעש הציבור היהודי כעבור כמה ימים, כאשר נהרג בעזה כסכין סוחר ישראלי, שהוביל לשם סחורה. ולפי המינוח המקובל כיום בישראל, גם בכלי-התיקשות, הנערה הערבית "נהרגה", ואילו הסוחר היהודי "נרצח".

נראה כי מות הסוחר היהודי התיר את הרצועה, תרתי משמע. לא ברור אם היתה זאת פקודה מלמעלה, שהתקבלה בפורום צבאי או אזרחי כלהשהו, או שהחיילים עצמם הרגישו כי חל שינוי בעמדת הממונים עליהם.

מאותו הרגע התחיל ההרג, שלבש חשימהר ממדרים של הרג שיטתי. החיילים ואנשי מישמרי הגבול, "נאלצו" כמעט מדי יום לפתוח באש חיה לעבר הפלסטינים, להרוג ולפצוע בהם, כדי להגן על חייהם."

כל מעשה-קטל כזה שפך שמן על המדורה. הנהרגים לא היו דמויות מופשטות. הציבור הישראלי יכול היה לראות בהם נתונים סאטטיסטיים ("מקומיים"), אך בגבילה ובבלאטה היה לכל הרוג שם ורמות מוחשית מאוד. כל הרוג העמיק את הזעם, נטע בלב שכנו ובני-עמנו את הרחף לקום ולהגיב, ליירות אבן, להטיל בקבוקי-תבערה, לאצטרף למחתרת.

כאילו לא די בכך, אירעה ברצועה תאונת-דרכים מחרידה, שבה פגע נהג-טריילר יהודי במכונית ערבית, והרג את יושביה. בציבור הפלסטיני פשטה מייד הרעיה שהיה זה רצח ככוונה תחילה. מכיוון שנהג-טריילר אינו מסתכן בתאונה כזאת.

גם תגובה זו היא טבעית. כאשר קרה בלאמכר מיקרה הפוך, ונהג-משאית ערבי גרם לתאונה שבה נהרגו ישראלים, היו יהודים רבים משוכנעים אוטומטית שזה נעשה ככוונה. באווירה השוררת עתה בארץ, כל תאונה מקרית עלולה ללוש מייד אופי לאומי משלהב.

התגובות הפומביות של פוליטיקאים וקצינים ישראליים העניקו גיבוי מלא לכל מעשי-ההרג, וכך נוצר היוזון-החוזר. החיילים ואנשי מג"ב הבינו כי הם ממלאים את הציון המפכנים כאשר הם הורגים פלסטינים, והפלסטינים המפכנים שזהו טבח מאורגן.

הרוחות השתלהבו יותר ויותר. במצב כזה, כל נער ונערה בעלי